

Alegat LIV.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Art. I.

Postanowienia ogólne.

Mieszkańcy kraju koronnego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem polskiej i ruskiej narodowości są pod każdym względem równouprawnionymi.

Tak jedni, jak drudzy mają prawo w tym wspólnym ojczyznym kraju pielegnować i rozwijać swoją narodowość.

Art. II.

Napisy urzędowe w miejscowościach i powiatach, przez ludność mieszaną zamieszkałych, winny być polskie i ruskie, a to według używanej w odnośnym języku nazwy urzędów, władz, miast, gór, rzek itd.

W pismach urzędowych i publicznych aktach nazwiska rodzin i osób tak polskie w ruskim, jak ruskie w polskim języku zachowane być winny.

Narodowe zwyczaje, obrzędy, starożytności, pamiątki i wszelkie znamiona narodowości obu plemion doznają wspólnej całego kraju opieki.

Art. III.

Język.

Sprawy tyczący się języka pod względem gramatykalnym, lexykalnym, tudzież pod względem zewnętrznych form pisma i pisowni nie są przedmiotem ustawodawstwa.

Art. IV.

Każdemu obywatelowi kraju wolno używać języka polskiego lub ruskiego we wszystkich stycnościach z władzami tak rządowemi, jakoteż autonomicznemi, a władzy te ustnie i pisemnie odpowiadać powinny w tymże samym języku.

Wszelkie obwieszczenia urzędowe i odezwy publiczne w miejscowościach i okręgach, przez mieszaną ludność zamieszkałych, wydają się w obydwu językach.

Protokoły ze stronami spisują się w tychże języku.

W odezwach urzędowych bądź to osób moralnych, bądź fizycznych używany będzie ich język.

Art. V.

Namiestnictwo krajowe jak i cała administracja krajowa (z wyjątkiem duchownych i wojskowych władz), wyższe sądy krajowe, sądy krajowe obwo-

dowe, tudzież Wydział krajowy używać mają w wewnętrznej służbie języka polskiego.

Odpowiednio zaś większości mieszkańców polskiej albo ruskiej narodowości ma być język polski albo ruski językiem urzędowym dla sądów powiatowych, jakoteż sądów pokoju tudzież dla urzędów powiatowych w ich służbie wewnętrznej.

Językiem urzędowym w służbie wewnętrznej władz autonomicznych ma być język polski albo ruski, wedle własnego postanowienia dotyczącej reprezentacji.

Art. VI.

Każdy urzędnik i nauczyciel mianować się mający w miejscowościach, przez mieszaną ludność zamieszkałych, winien wykazać się zupełną znajomością obydwu języków krajowych, ich pisma i pisowni.

Art. VII.

Wszyscy już mianowani urzędnicy tak rządowych, jak i autonomicznych władz w miejscowościach przez mieszaną ludność zamieszkałych winny w przeciągu jednego roku wykazać się dostateczną znajomością obydwu języków krajowych, pisma i pisowni tychże; w przeciwnym bowiem razie podlegają przepisom dyscyplinarnym.

Art. VIII.

Krajowe ustawy obwieszczają się w języku polskim i ruskim za pośrednictwem dziennika ustaw krajowych.

Obydwa teksty mają zarówno obowiązującą moc.

W razie wątpliwości rozstrzyga text polski.

Tłumacz dla tekstu ruskiego winien udowodnić dokładną znajomość języka ruskiego i sporządza tłumaczenia pod nadzorem członka Wydziału krajowego lub zastępcy tegoż, zupełnie świadomych języka ruskiego (XXVII.).

Art. IX.

Szkoły.

Język polski i ruski są w szkołach językami wykładowymi w rozmiarach oznaczonych.

Art. X.

O języku wykładowym w szkołach ludowych stanowią ci, którzy szkołę utrzymują.

Art. XI.

Jeśli szkoła ludowa pobiera subwencję z publicznych funduszków, natenczas prawo stanowienia, który z języków, czy polski czyli też ruski, ma być wykładowym, wykonuje gmina wspólnie z krajową Radą szkolną w ten sposób, że orzeczenia gminy ulegają zatwierdzeniu krajowej Rady szkolnej.

Jeżeli zaś w miejscowościach z mieszaną ludnością, w których już istnieją ludowe szkoły, inają być zaprowadzone paralelne (równorzędne) klasy, albo założone nowe szkoły, także z publicznych funduszków zasilane, natenczas w tych paralelnych (równorzędnych) klasach, a względnie przynajmniej w jednej z wspomnianych szkół powinien być zaprowadzony język wykładowy ten z języków mieszanej narodowości — polski albo ruski — który dotychczas w szkołach gminy wykładowym nie był.

Art. XII.

We wszystkich miejscowościach kraju, przez mieszaną ludność zamieszkałych, będzie w trzeciej (3) klasie ludowych szkół z wykładowym językiem ru-

skim, wykładany język polski; zaś w szkołach z wykładowym językiem polskim, wykladać się język ruski — jako przedmiot nauki dla wszystkich nieznów.

Zaczawszy od czwartej (4) klasy wszystkich ludowych szkół, jest język niemiecki obowiązkowym przedmiotem nauki.

Art XIII.

W celu kształcenia kandydatów na nauczycieli dla szkół ludowych wiejskich i miejskich w stronach mieszanej narodowości założone będą trzy seminaria nauczycielskie (preparandorya) 1. we Lwowie, 2. w Przemyślu a 3. w Stanisławowie z wykładowym językiem ruskim we wszystkich przedmiotach naukowych.

Nauka języka polskiego będzie przedmiotem obowiązkowym dla wszystkich kandydatów w tych trzech seminariach tak, jak nauka języka ruskiego będzie przedmiotem obowiązkowym dla kandydatów w tych seminariach nauczycielskich, które w miarę potrzeby, w miejscowościach mieszanej narodowości z wykładowym językiem polskim założone będą.

Art. XIV.

W średnich szkołach, utrzymywanych wyłącznie prywatnym funduszem bądźto gminy, bądź fizycznych albo moralnych osób, będzie wykładowym językiem ten język, za którym oświadczą się dostarczający funduszu na szkołę.

Art. XV.

W średnich szkołach, w części lub zupełnie z publicznych funduszków utrzymywanych, jest językiem wykładowym język polski lub ruski, a mianowicie:

1. Począwszy od szkolnego roku 1871. ruski język

- a) we wszystkich klasach i przedmiotach akademickiego gimnazjum we Lwowie z wyjątkami wspomnionymi w artykułach XVII., XVIII., XIX. i XX.
- b) we wszystkich przedmiotach stale urządzić się mających paralelnych (równorzędnych) klas niższego gimnazjum w Przemyślu, Stanisławowie, Samborze, Brzeżanach i Tarnopolu, a to począwszy od 1. klasy i co roku o jedną klasę wyżej;
- c) w stałych paralelnych kursach wyższego gimnazjum w Przemyślu, Samborze, Stanisławowie, Brzeżanach i Tarnopolu dla greckiego języka, geografii, powszechnej historii i historii naturalnej;

2) w miarę jak i w innych już istniejących, albo urządzić się mających gimnazyach w tej części kraju, gdzie jest mieszana narodowość, rodzice albo opiekunowie przynajmniej dla 25 uczniów zażądają wykładów w języku ruskim, utworzą się paralelne klasy dla wszystkich, albo paralelne kursa dla poszczególnych przedmiotów z wykładem w ruskim języku;

3) Polski język jest wykładowym we wszystkich innych klasach gimnazyów pod lit. b) wyrażonych, we wszystkich innych przedmiotach gimnazyów pod lit. c) wskazanych i we wszystkich innych gimnazyach, z zastrzeżeniami jednak pod 2) przytoczonymi.

Art. XVI.

W realnych szkołach, w części albo zupełności z publicznych funduszków utrzymywanych, i to w miejscowościach z mieszaną narodowością, obydwa języki krajowe będą wykładowymi w ten sposób, że w ruskim języku wykladać się będzie geografia, powszechna historia, i historia naturalna, zaś wszelkie inne przedmioty w języku polskim.

Art. XVII.

W miejscowościach z mieszaną narodowością będzie we wszystkich średnich szkołach nauka obydwu języków przedmiotem obowiązkowym; zaś w gimnazjum Nowo Sąddeckim będzie nauka ruskiego języka przedmiotem nadzwyczajnym.

Art. XVIII.

Dla nauki języka polskiego jest wykładowym językiem język polski, dla nauki języka ruskiego, język ruski.

Art. XIX.

Niemiecki język jest obowiązującym przedmiotem we wszystkich klasach szkół średnich, i co do tej nauki mają być zastosowane przepisy najwyższego postanowienia z dnia 20. lipca 1859, (D. u. p. z. r. 1859. l. 150.).

Art. XX.

Co do języka wykładowego nauki religii istniejące przepisy pozostają niezmiennie.

Art. XXI.

Uczniom, a względnie ich rodzicom i opiekunom zostawia się do woli wybór szkół, klas lub kursów tak, że uczniowie bez względu na narodowość mogą słuchać polskich albo ruskich wykładów.

Art. XXII.

We wszystkich swoich czynnościach winna krajowa Rada szkolna trzymać się tej zasady, żeby interesa obydwu narodowości, polskiej i ruskiej, pod względem publicznego wychowania, obydwu języków krajowych, szkolnych książek i obsadzenia posad nauczycielskich, były uwzględnione i zabezpieczone.

Art. XXIII.

Dla rozpoznania i probowania szkolnych książek ruskich pod względem językowym, ustanawia się osobna komisya, zostająca pod kierownictwem krajowej Rady szkolnej.

W skład tej komisyi wchodzi:

- 1) delegat krajowej Rady szkolnej, jako przewodniczący;
- 2) profesor lub suplent języka ruskiego i pismnictwa na wszechnicy lwowskiej;
- 3) po jednym delegatowi z rusko-narodowego instytutu „Narodnyj Dom“, Instytutu Stauropigiańskiego i „Hałycko-ruskoj Matycy“ we Lwowie;
- 4) komisya sama wybiera 2 mężów z prac swoich literackich powszechnie znanych i tychże zastępców.

Ciała moralne pod 3. wymienione wybierają swoich delegatów i tychże zastępców z grona swego, lub z pomiędzy osób poza obrębem tegoż będących.

W razie przeszkodzenia którego z delegatów wchodzi w miejsce tegoż zastępcą.

Art. XXIV.

Na lwowskiej akademii technicznej mają być wykładane w języku ruskim:

- a) mechanika zastosowana do budownictwa;

- b) gospodarstwo;
 - c) leśnictwo i
- oprócz tego język ruski, jako przedmiot nauki.

Art. XXV.

Na lwowskiej wszechnicy odbywają się wykłady w języku polskim i ruskim:

1. Jak na teraz mają być zaprowadzone katedry z ruskim wykładem:

- a) na wydziale prawniczym dla wszystkich przedmiotów należących do państwowego egzaminu sądowego;
- b) na wydziale filozoficznym dla ruskiego języka i ruskiej literatury, filozofii, klasycznej filologii, powszechnej i krajowej historii, matematyki fizyki i historii naturalnej.

Profesorowie dla katedr z wykładowym językiem ruskim mianowani, otrzymują rangę i płacę profesorów zwyczajnych lub nadzwyczajnych, według obowiązujących w ogóle w tym względzie postanowień i przepisów.

2) Wszystkie do świeckich wydziałów należące przedmioty, tudzież wszystkie przedmioty wykładane w obecnie istniejącym chirurgicznym wydziale, wykładają się w języku polskim; jednakże w miarę potrzeby mają być zaprowadzone wykłady pojedynczych przedmiotów także w języku ruskim.

Wykłady teologicznego wydziału normują dotyczące ordynaryaty.

Art. XXVI.

Examina państwowe, jakoteż ściśle examina w celu osiągnięcia stopnia doktorskiego odbywają się w języku polskim; w przedmiotach zaś, dla których są katedry z wykładem w ruskim języku, także w tym języku, jeśli tego zażąda examinowany albo rygorozant.

Art. XXVII.

Polityczne stosunki.

Dotychczasowe postanowienia względem używania języków polskiego i ruskiego w Sejmie pozostają w swej mocy.

Jednakowoż rota przyrzeczenia posłów ma być czytana według życzenia tychże po polsku, albo po rusku, a protokoła posiedzeń sejmowych mają być czytane w obydwóch językach, lub na przemian raz w polskim, drugi raz w ruskim.

Art. XXVIII.

Między członkami Wydziału krajowego i ich zastępcami, wybranymi z całego Sejmu, powinien być jeden członek i jeden zastępca ruskiej narodowości, zabierający głos w Sejmie po rusku.

Tenże członek albo zastępca ma czuwać nad wiernością tekstu ruskiego ustaw krajowych i pism od Wydziału krajowego wychodzących (Art. VIII.).

Art. XXIX.

Przy udzielaniu stypendyów i innych zapomóg z funduszków krajowych mają być tak Polacy jak i Rusini według zasady słuszności zarówno uwzględnionymi.

Art. XXX.

Ruski teatr we Lwowie, obecnie pod zarządem administracyjnym wydziału ruskiej Besidy zostający, pobiera z funduszu krajowego zasiłek, budżetem krajowym oznaczyć się mający.

Dyrekcya tego teatru pozostaje pod taką samą kontrolą Wydziału krajowego, jaką tenże wykonuje nad dyrekcją polskiego teatru we Lwowie.

Art. XXXI.

W razie przejścia prawa najwyższego nadzoru nad zakładami i fundacyami krajowemi na Wydział krajowy, zabezpiecza się ruskim zakładom i fundacyom dotychczasowy zupełny samorząd z wszelkimi prawami im przysługującymi na podstawie statutów, dokumentów zapisowych i fundacyj, a Wydziałowi krajowemu przysługiwać będzie tylko taka władza, jaką rząd obecnie wykonuje.

Art. XXXII.

Wszelkie postanowienia z tą ustawą nie zgodne znoszą się, a natomiast wchodzą odpowiednie dodatki lub nowe ustawy.

We Lwowie, dnia 23. października 1869.

Julian Ławrowski, wnioskodawca.

Naumowicz — Kowalski — Pawlikow — Malinowski — Dzerowicz —
Guszalewicz — Kocko — Pietruszewicz — Minkowicz — Iszczuk —
Pilipow — Sycz — Kowbasiuk — Koroluk — Kierniczny — Łepkaluk —
Gulak — Makowicz — Manasterski — Dziubaty — Bodnar — Sapruka —
Papeczuk — Zyńczak — Ławrynowicz — Janowski — Dr. Krzyżanowski —
Kulczycki — Bazylewicz.

Drukiem Instytutu Stauropegińskiego we Lwowie, 1869
Pod zarządem Stefana Huczковского.

WNIOSEK.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by przedsięwziął stosowne kroki, ażeby

- 1) realne prawo patronatu kościelnego zniesione zostało;
- 2) aby prawo nadawania prebend kościelnych w ten sposób urządzono, iżby zgromadzenia dyecezaalne spis najgodniejszych kandydatów układały, a reprezentacya gminna właściwego obrządku przedstawiała jednego z podanych do otrzymania prebendy kandydatów, nakoniec
- 3) ażeby obowiązki patronów, ustawą z dnia 15. sierpnia 1866. D. u. k. l. 28. w §. 5. wyszczególnione, na gminy przelane zostały.

We Lwowie, dnia 23. października 1869.

Julian Ławrowski, wnioskodawca.

Naumowicz — Kulczycki — Kowalski — Pawlikow — Malinowski — Dr. Krzyżanowski — Pietruszewicz —
Dzerowicz — Ozarkiewicz — Halka — Krasicki — Guszalewicz — Kocko — Janowski — Makowicz —
Iszczuk — Koroluk — Papeczuk — Pilipow — Łepkaluk — Sycz — Gulak — Kierniczny — Kowbasiuk —
Bodnar — Zyńczak — Minkowicz — Dziubaty — Manasterski — Ławrynowicz.

WNIOSEK.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Dla teatru ruskiego we Lwowie, stojącego pod zarządem wydziału zarządzającego „Besidy ruskiej“ we Lwowie, wyznacza się na rok 1870. zapomoga w sumie 4.000 złr. z funduszu krajowego.

Wykonanie tej uchwały poleca się Wydziałowi krajowemu.

Lwów, dnia 25. października 1869.

Julian Ławrowski, wnioskodawca.

Bazyli Kowalski
Naumowicz
Zyńczak
Bodnar
Sycz
Manasterski
Makowicz
Iszczuk
Gulak
Kierniczny
Minkowicz
Hałka
Kocko
Krasicki
Dzerowicz
Ozarkiewicz

